

1. NIVELL CONTEXTUAL

TÍTOL	<i>Efecte de cos en relleu</i>
AUTOR	Antoni Tàpies (Barcelona, 1923)
ANY	1979
DIMENSIONS	195,5 x 232,5 cm.
TÈCNICA	Mixta sobre roba muntada sobre tela
LOCALITZACIÓ DE L'OBRA	Col·lecció M. i Mme. Adrien Maeght, París
DADES BIOGRÀFIQUES RELLEVANTS	<p>La seva família burgesa, culta i catalanista, immersa des de mitjans del segle XIX en una tradició editorial i llibretera, li va despertar l'amor pels llibres i la lectura.</p> <p>Durant els anys 1942 i 1943 va patir una malaltia pulmonar amb una llarga convalescència. En aquell temps va copiar Van Gogh i Picasso i s'interessà per la història de la filosofia, el pensament budista i la música romàntica, així com per tota la ideologia estètica del romanticisme i del postromanticisme alemany.</p> <p>L'any 1944 va iniciar els seus estudis de Dret a la Universitat de Barcelona, però els va abandonar poc abans d'acabar. En l'Acadèmia Valls de Barcelona, on estudiava dibuix, va conèixer el poeta i crític d'art Josep M. Junoy, que va influir decisivament en la seva determinació de dedicar-se a l'art.</p> <p>L'any 1948 va fundar la revista <i>Dau al Set</i> amb els artistes Joan Ponç, Joan Josep Tharrats, Arnau Puig, Modest Cuixart i Joan Brossa, i va desenvolupar un interès creixent pel surrealisme, la psicoanàlisi i la ciència moderna.</p> <p>L'any 1950 és becat pel govern francès. Durant la seva estada a París s'interessà pel marxisme. Sota la influència del pensament marxista i preocupat per la situació política d'Espanya sota el règim franquista, l'any 1951 realitzà nombroses pintures de tema social.</p> <p>Del 1952 al 1954 la seva obra va adquirir un caire marcadament abstracte com a reacció del període anterior. A París, havia conegut la pintura matèrica de Wols, Fautrier o Dubuffet. A més, Tàpies havia quedat molt impressionat per les fotografies de murs que Brassai feia aleshores. Ben aviat va començar a utilitzar nous materials com la pols de marbre, la sorra i les terres de color, entre d'altres. A les pintures matèriques, els materials deixen de ser mitjans sotmesos a l'expressió d'una idea per convertir-se en la idea mateixa. Es produeix una identificació entre matèria i forma, entre concepte i llenguatge. L'any 1954 es va casar amb Teresa Barba Fàbregas, amb qui tindrà tres fills: Antoni, Clara i Miquel.</p> <p>L'any 1966 va participar en una reunió clandestina al Convent dels Caputxins de Sarrià, a Barcelona, on estudiants i intel·lectuals debatien la creació del primer sindicat universitari democràtic des del final de la guerra Civil; després d'alguns dies de tancament, va ser arrestat i multat juntament amb els altres participants.</p> <p>Durant l'any 1968 va escriure diversos textos per a diferents mitjans de comunicació en els quals reflexionava sobre el paper de l'art contemporani en</p>

	<p>la societat i la situació de l'art i la cultura a Catalunya i Espanya.</p> <p>L'any 1970 va participar en una assemblea clandestina que es celebrà al monestir de Montserrat per protestar per l'anomenat Procés de Burgos, en el qual, un tribunal militar jutjava els opositors a la dictadura del general Franco. Al llarg de l'any intensificà la producció d'objectes escultura.</p> <p>Va contribuir amb una litografia i un cartell a la campanya promoguda per diverses entitats cíviques per demanar l'abolició de la pena de mort a Espanya, l'any 1975, i va participar en diferents accions organitzades per opositors al règim franquista a favor de l'amnistia a presos polítics i del retorn definitiu de les llibertats democràtiques.</p> <p>Va crear, l'any 1984, la Fundació Antoni Tàpies a Barcelona, amb l'objectiu de donar a conèixer les manifestacions estètiques contemporànies. Sis anys després, s'inaugurà l'escultura monumental <i>Núvol i cadira</i> que corona la seu de la Fundació, l'antiga Editorial Montaner i Simon.</p> <p>A finals dels anys vuitanta es va interessar cada vegada més per la cultura oriental i per una nova generació de científics que entenen la matèria com un tot canviant i en formació constant. L'any 1988 va ser investit doctor honoris causa per la Universitat de Barcelona; en el seu discurs d'investidura abordà temes relacionats amb la funció de l'art com a via de coneixement i mitjà de transformació de la consciència i de la conducta, la vigència de certes experiències espirituals i contemplatives i la seva adaptació a les necessitats actuals, i la importància de l'artista com a contribució a la lluita contra el mercantilisme i la banalització.</p> <p>Les obres dels últims anys són, sobretot, una reflexió sobre el dolor, tan físic com espiritual, entès com a part integrant de la vida. Tàpies considera que un major coneixement del dolor permet fer més dolços els seus efectes i, per tant, millorar la qualitat de vida.</p>
<p>CONTEXT HISTÒRICO-ARTÍSTIC</p>	<p>Tàpies fou particip d'una sensibilitat generalitzada que va afectar artistes d'ambdues bandes de l'Atlàntic arran de la Segona Guerra Mundial (1939-1945). La presa de consciència de la bomba atòmica i els descobriments científics van comportar una forta curiositat per la ciència, les noves idees sobre l'espai-temps i la substància, alhora que els invents com el microscopi electrònic van oferir una nova visió de la natura.</p> <p>Va començar llavors un procés històric de dissolució de les formes i s'elevà la matèria com a protagonista de l'obra. Aquesta tendència rep el nom d'Informalisme i té en Tàpies un dels seus màxims exponents.</p> <p>L'obra d'Antoni Tàpies s'emmarca, més concretament, en un context dominat per la dictadura franquista en Espanya i les seves conseqüències. A finals dels anys seixanta i començament dels setanta, el seu compromís polític s'intensifica i les obres d'aquest període tenen un marcat caràcter de denúncia i de protesta. Coincidint amb <i>l'art povera</i> a Europa i el postminimalisme als EUA, Tàpies accentua el seu treball amb objectes i incrementa el nombre d'experiències en el camp de <i>l'assemblage</i>. A principis dels anys vuitanta, un cop restaurat l'Estat de dret a Espanya, l'interès de Tàpies per la tela com a suport s'intensifica.</p>

2. NIVELL FORMAL

DESCRIPCIÓ	Efecte de relleu d'un cos femení en color ocre sobre una tela blanca. Al voltant del cos es llegeixen les paraules "jo" i "tu" en vermell, ratllades al damunt amb color negre, i la paraula ell". En la base de la composició, s'hi distribueixen traços verticals de diferents colors en forma de fris.
PAPER DE L'AUTOR	<p>En molts quadres d'en Tàpies hi ha empremtes de mans i peus produïdes directament sobre el suport. No obstant això, per tal de realitzar aquesta obra, el registre de l'empremta ha estat indirecte: l'artista ha col·locat el cos femení sota una tela mullada, de manera que la seva silueta i el seu volum hi quedessin marcats, i després hi ha passat un aerògraf. Tècnicament, el procés és similar a la tècnica del <i>frottage</i>, tan utilitzada per Max Ernst.</p> <p>Contra l'exhibició directa, tenim aquí l'evocació per l'ombra o mitjançant el rastre per tal d'aguditzar, d'aquesta forma, la imaginació de l'espectador.</p>

3. NIVELL INTERPRETATIU

ELS MATERIALS	<p><i>Les coses que hom s'imagina no sempre poden fer-se realitat. En primer lloc s'ha d'entrar en diàleg amb els materials, perquè els materials parlen, tenen el seu propi llenguatge. D'aquí en surt la comunicació entre l'artista i els seus materials. Sovint cal deixar de banda una idea perquè el material s'hi oposa. Llavors comença una mena de lluita entre la idea que intento expressar i la forma material que vull donar-li.</i></p> <p>Catoir, Barbara: Converses amb Antoni Tàpies, Ed Polígrafa, Barcelona, 1987, pàg. 90.</p> <p>Tàpies segueix en aquesta obra el procediment clàssic de mullar les teles per ressaltar encara més les formes del cos humà. A l'Antiga Grècia, la indumentària tenia un sentit decoratiu que potenciava les formes del cos i aportava moviment a la figura. Per a Tàpies es tracta, en canvi, d'una extensió de l'empremta que deixa un cos, un tema que apareix profusament en la seva obra com a evocació, com a record.</p> <p>Aquesta manera de treballar la posa en pràctica també amb objectes, com en el cas d'<i>Efecte de bastó en relleu</i> o <i>Efecte de cadira en relleu</i>.</p>
LES FORMES	<p>Els plecs de la roba, enregistrats pel procediment de polvoritzar la pintura amb un aerògraf, destaquen amb una nitidesa tal que l'observador creu realment que es tracta d'un relleu, però es tracta només de la suggestió produïda pel procediment pictòric utilitzat i el motiu representat.</p> <p>La contemplació d'aquesta obra recorda a simple vista la imatge d'una víctima coberta amb un llençol, si no fos pels traços de colors que emmarquen la figura per la part de sota. Juntament amb la suggestió de corporeïtat, es distribueixen aquests signes que venen a relativitzar el caràcter figuratiu de la composició. L'artista oposa els valors tàctils suggerits amb uns elements gràfics limitats absolutament a la superfície pictòrica.</p>

CONSIDERACIONS DE L'AUTOR	<p><i>Vull conjurar l'ésser humà indirectament, mitjançant empremtes o parts del cos humà. Molts quadres meus sols tenen un braç, una mà, una aixella. He arribat a cercar parts del cos humà que no són considerades nobles per tal de demostrar que totes són respectables.</i></p> <p>Catoir, Barbara: Converses amb Antoni Tàpies, Ed. Polígrafa, Barcelona, 1987, pàg. 77.</p>
CONSIDERACIONS CRÍTiques	<p><i>Més d'un escriptor ha suggerit que en aquest afany d'amagar hi ha un desig d'insinuar el sentit darrer de les coses; potser l'efecte de cos en relleu suggereix a algú, tanmateix, aquella ombra platònica del mite de la caverna, que en aquest cas amagaria l'essència de la idea de cos. Però la silueta, amb tota la seva elusivitat, presenta una materialitat concreta i gens idealitzada: les cames obertes i les mans crispades, com d'esquelet, suggereixen una sensació concreta de color, d'opressió de claustrofòbia sota els llençols.</i></p> <p>Combalia, Victòria: Tàpies, Polígrafa, Barcelona, 1984.</p> <p><i>"En relleu" (efecte de cos) 1979; figura humana ja cent coberta sudari, efecte "trompe oeil" emprat últimament per Tàpies, ("Efecte de drap", "Efecte de dues sabates en relleu", 1980); quadra malgrat evocació mort recalcada verbs jo-tu taxats sobre la imatge, creu aspejada, arcuacions lombardes motiu eternitat, està després tràgica accentuació; color marró clar, blancs, imposen lírica serenitat; acceptació fet consumat, fins tot esperat; guixades blaves, verdes, roses acreixen camí immaterialitat suportant optimista concessió.</i></p> <p>Vallés Rovira, Josep: Tàpies empremta (Art-vida), Ed. Robrenyo, Sèrie Ara i avui, Barcelona, 1982, pàg. 75.</p> <p><i>Tàpies s'exercita contínuament, mitjançant l'ús d'empremtes, signes i deixalles de marcat caràcter humanístic, en la transgressió dels criteris convencionals que classifiquen la percepció de les coses, a fi d'esclarir l'autenticitat de les mateixes i això no implica buscar l'anestèsia estètica, sinó la regeneració i la individualització de l'apreciació plàstica.</i></p> <p>Moure, Gloria: Tàpies. Objetos del tiempo, Polígrafa, Barcelona, 1994, pàg.: 21.</p>

4. RECURSOS

ON LINE	<p>http://www.fundaciotapies.org/site/rubrique.php3?id_rubrique=279</p> <p>Pàgina de la Fundació Tàpies amb extensa informació sobre la biografia i l'obra de l'artista.</p>
BIBLIOGRAFIA	<p>Agustí, Ana: Tàpies. Obra completa. Vol 4 (1976-1981), Polígrafa, Barcelona, 1992.</p> <p>Catoir, Barbara: Converses amb Antoni Tàpies, Ed. Polígrafa, Barcelona, 1987.</p> <p>Combalia Dexeus, Victòria: Tàpies, Polígrafa, Barcelona, 1984.</p> <p>Corredor-Matheos, José: Antoni Tàpies. Matèria, signe, esperit, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1992.</p> <p>Franzke, Andreas: Tàpies, Polígrafa, Barcelona, 1992.</p> <p>Moure, Gloria: Tàpies. Objetos del tiempo, Polígrafa, Barcelona, 1994.</p>

	Vallés Rovira: <i>Tàpies empremta (Art-vida)</i> , Ed. Robrenyo, Sèrie Ara i avui, 1982, Barcelona.
PROCEDÈNCIA DE LA IMATGE	Agustí, Ana: <i>Tàpies. Obra completa. Vol 4 (1976-1981)</i> , Polígrafa, Barcelona, 1992.

5. APLICACIONS A L'AULA

PREGUNTES ESPECÍFIQUES DEL GUIÓ DE COMENTARI	<ul style="list-style-type: none"> - Creus que Tàpies ha fet servir un pinzell per a representar la figura? Com creus que ho ha fet? - Quina relació poden tenir els traços de colors amb la figura? - Quines paraules podem llegir a la composició? - Quines lectures o interpretacions podem fer de tot plegat?
CONCEPCIÓ DE L'OBRA ARTÍSTICA	<p>OBJECTIUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Investigar maneres d'enregistrar objectes o subjectes sobre el suport pictòric.
REALITZACIÓ DE L'OBRA	<p>PROCEDIMENTS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realització de <i>frottages</i> sobre diferents superfícies, naturals o artificials.